

Landschapsontwikkelingsplan

Neder-Betuwe

Deel 3: Uitvoeringsprogramma

Colofon

Brons + partners landschapsarchitecten bv

Everwijnstraat 9
4101 CE Culemborg

T 0345 534 765
F 0345 534 736
E info@bronsenpartners.nl
W www.bronsenpartners.nl

SAB Arnhem

Postbus 479
6800 AL Arnhem

T 026 3576911
F 026 3576611
E info@sab.nl
I www.sab.nl

Opdrachtgever:
Gemeente Neder-Betuwe
Postbus 20
4043 ZG Opheusden

Projectnummer:
747 Landschapsontwikkelingsplan Neder-Betuwe

september 2009

1	INLEIDING	5
2	UITVOERINGSSTRATEGIE	7
2.1	UITVOERING VIA SAMENWERKING	7
2.2	GEMEENTELIJKE TAKEN	7
2.3	GEMEENTELIJKE ORGANISATIE	8
3	PROJECTVOORSTELLEN	9
3.1	PROJECTEN GERICHT OP LANDSCHAPSVERBETERING	9
3.2	PROJECTEN GERICHT OP ERFBEPLANTING/HOOGSTAMFRUITGAARDEN	11
3.3	PROJECTEN GERICHT OP RECREATIEVE VOORZIENINGEN	11
3.4	PROJECTEN GERICHT OP DOORWERKING IN GEMEENTELIJK INSTRUMENTARIUM	12
4	PROGRAMMERING	13
4.1	BEWAKING VOORTGANG EN EVALUATIE LOP	15
	BIJLAGE 1: RELEVANTE SUBSIDIES	17
	RELEVANTE PROVINCIALE SUBSIDIES	17
	WENSELIJKHEID DIVERSIFICATIE	18
	BIJLAGE 2: FINANCIERING VAN LANDSCHAP EN RECREATIE	21
	DOEL LANDSCHAPSFONDS	21
	WRO EN FINANCIERING VAN LANDSCHAP EN RECREATIE	22

1 INLEIDING

In het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente Neder-Betuwe wordt inzichtelijk gemaakt hoe de gemeente de ontwikkeling van haar buitengebied voor de komende 10 jaar wil vormgeven.

Het 1^e deel van dit LOP bestaat uit de beschrijving van de resultaten van een inventarisatie en analyse van het landelijk gebied van Neder-Betuwe. In het 2^e deel van dit LOP is de Landschapsontwikkelingsvisie uitgewerkt. Er is een hoofdstructuur bepaald en per deelgebied is vastgelegd welke ontwikkeling wordt beoogd. Daarbij is ondermeer aandacht voor landschaps- en natuurwaarden, de versterking van de recreatieve structuur om de beleving van het landschap mogelijk te maken en de beeldkwaliteit en inpassing van nieuwe ontwikkelingen.

Het voorliggende deel 3 bestaat uit het uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma waarborgt dat de landschapsontwikkelingsvisie vertaald wordt naar concrete uitvoeringsprojecten en dat er daadwerkelijk een start gemaakt wordt met een gerichte ontwikkeling van het landschap van Neder-Betuwe. Het is de bedoeling dat dit deel jaarlijks wordt geëvalueerd en waar nodig bijgesteld wat betreft planning, kosten en actoren (zie ook paragraaf 4.1).

2 UITVOERINGSSTRATEGIE

2.1 UITVOERING VIA SAMENWERKING

Het LOP heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten binnen Neder-Betuwe te behouden en waar mogelijk te versterken. In samenhang daarmee heeft het LOP ten doel om het netwerk aan recreatieve voorzieningen te versterken omdat via recreatie het landschap goed kan worden beleefd.

Het landschap wordt in belangrijke mate gevormd door het uiterlijk van de functies die er in aanwezig zijn. Te denken valt aan woonfuncties met hun tuinen en erven, maar ook aan de fruitteelt, boomteelt en de melkveehouderij en allerhande andere bedrijvigheid. Het LOP streeft naar een gezonde ontwikkeling van deze functies zodat zij door een goede inrichting van erven en terreinen kunnen bijdragen aan landschappelijke kwaliteit.

De uitvoering van het LOP is in eerste instantie een taak voor de gemeente Neder-Betuwe. Deze taak is in de volgende paragraaf omschreven. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het realiseren van dorpsommetjes en het beschermen van waarden. Ook zoekt de gemeente samenwerking met andere overheden zoals de provincie Gelderland en het Waterschap Rivierenland en de regio Rivierenland die bijdragen door de realisatie van eigen projecten of door deelname in de gemeentelijke projecten. Het gaat bijvoorbeeld voor de realisatie van natuurvriendelijke inrichting van de Linge en enkele historische watergangen.

Tevens is het doel van het LOP om ook particulieren in het gebied te stimuleren tot investering in landschappelijke kwaliteit. Te denken valt aan de realisatie van een hoogstamfruitgaard, de aanleg van heggen of andere erfbeplanting of het verbeteren van de zichtbaarheid van een waai.

2.2 GEMEENTELIJKE TAKEN

De gemeente speelt een belangrijke rol bij de stimulering van een actieve landschapsontwikkeling. In feite is de gemeente de initiator en motivator gericht op uitvoering van het landschapsontwikkelingsplan. Hiertoe worden de volgende taken uitgeoefend:

- De gemeentelijke diensten toetsen ingediende plannen voor nieuwe ontwikkelingen die niet rechtstreeks toelaatbaar zijn aan het landschapsbeleid en de gestelde randvoorwaarden vanuit landschap.
- De gemeente heeft zelf ook een uitvoerende taak. Diverse projecten (zie volgende hoofdstuk) worden conform het uitvoeringsplan uitgevoerd door de gemeente. De realisatie van deze projecten is niet afhankelijk van medewerking van bijvoorbeeld particulieren en derden.
- De gemeente heeft zelf ook een beheertaak. Een juist en duurzaam beheer van bijvoorbeeld landschapselementen (houtopstanden/wegbermen) is immers de garantie voor een duurzaam landschap.
- De gemeente/landschapscoördinator controleert regelmatig de uitvoering en het beheer van projecten en of zij in overeenstemming zijn met de doelstellingen en stuurt bij waar nodig.
- Jaarlijks vindt een korte evaluatie van de projecten plaats (evaluatie en bijsturing).
- De gemeente draagt zorg voor koppeling van het RO beleid en landschapsontwikkeling (zie hieronder).
- De gemeente heeft ook een taak als aanjager van nieuwe projecten.
- Handhaving van overeenkomsten tussen gemeente en derden met betrekking tot de realisatie en de instandhouding van overeengekomen landschappelijke inpassing of andere overeengekomen maatregelen.

Koppeling beleid voor ruimtelijke ordening en landschapsontwikkeling

Handhaving van bestaande landschapswaarden kan door het voeren van een goed ruimtelijk ordeningsbeleid, via het bestemmingsplan, aanlegvergunningen en bouwvergunningen. Daar waar nieuwe ontwikkelingen zich voordoen biedt het LOP een goed kader voor het vormen van nieuw ontwikkelingsgericht beleid. De realisatie van natuur- en landschapsontwikkeling (ook wel OLS genoemd, Ontwikkelingsgerichte Landschaps Strategie), recreatief medegebruik, versterken van cultuurhistorie, etc, is onder andere mogelijk door randvoorwaarden te stellen aan bestemmingsplanwijzigingen, -ontheffingen en aanlegvergunningen. Een tijdige communicatie van deze randvoorwaarden naar de aanvrager is van groot belang, bijvoorbeeld bij een functiewijziging van het bestemmingsplan of bij een bouwvergunning. Dit is een taak voor de betreffende beleidsmedewerker, die het eerste contact heeft met de aanvrager. Een begeleidend stimulerend beleid ten aanzien van advies en subsidie van erfinrichting en beplanting werkt in een groot aantal gevallen positief. Een toetsing doet zich in drie verschillende vormen voor.

1. Bij functieverandering is sprake van een aanpassing van het bestemmingsplan. Bij deze ruimtelijke ingreep is een goede landschappelijke inpassing en een goede beeldkwaliteit een randvoorwaarde voor de wijziging van het bestemmingsplan.
2. Bij een ontheffingsprocedure, bijvoorbeeld omdat een verandering in gebruik zich voordoet of een uitbreiding van bebouwing buiten het bouwblok, is een landschappelijke inpassing een randvoorwaarde.
3. Een uitbreiding van bebouwing binnen het bouwblok is juridisch, volgens het bestemmingsplan, vaak toegestaan. In dit geval geeft de gemeente in een adviserende en stimulerende vorm aanbevelingen voor de landschappelijke inpassing van de bebouwing. Dit is een taak voor de landschapscoördinator.

De bouwwerken zelf in het buitengebied worden ook getoetst aan de Welstandsnota's.

2.3 GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

Beleidsmedewerker natuur en landschap/landschapscoördinator

De beleidsmedewerker natuur en landschap is tevens de landschapscoördinator binnen de gemeente Neder-Betuwe. Deze persoon bundelt als het ware alle kennis over het gebied en kan ook de samenhang tussen diverse projecten en de kansen die zich voordoen in het buitengebied in het oog houden. Tevens is de landschapscoördinator verantwoordelijk voor de uitvoering van het gemeentelijke beleid gericht op de ontwikkeling van natuur en landschap. De landschapscoördinator onderhoudt het contact met particuliere initiatiefnemers en vertegenwoordigt de landschappelijke inbreng in het overleg met andere afdelingen binnen de gemeente en de regio.

Een periodiek overleg (bijvoorbeeld met stedenbouw en verkeer) kan zinvol zijn, waarin men elkaar informeert over nieuwe initiatieven, de landschappelijke aspecten bespreekt en afspraken maakt over te volgen procedures.

De landschapscoördinator ondersteunt de particulier bij de uitwerking naar uitvoerings- en beheerplannen, subsidieaanvragen en duurzame financiering. De landschapscoördinator heeft een eigen uitvoeringsbudget. Afstemming, en waar nodig samenwerking, met buurgemeenten en andere partijen is gewenst.

3 PROJECTVOORSTELLEN

In deel 2 Landschapsontwikkelingsvisie zijn vele mogelijke projecten genoemd. In dit hoofdstuk zijn de projecten die op korte termijn kunnen worden opgepakt bij elkaar gezet.

Veel projecten moeten allereerst op hun haalbaarheid worden getoetst. Met name deze fase is in het voorliggende uitvoeringsprogramma als de verkennende fase van verschillende projecten opgenomen.

Nadat de projecten in een concreet projectvoorstel zijn uitgewerkt kan de financiering worden bepaald, waarbij ook mogelijkheden van provinciale subsidie wordt meegewogen. Ter indicatie zijn enkele subsidieregelingen waarbij aansluiting wordt gezocht samengevat in bijlage 1 bij dit uitvoeringsprogramma.

De projecten zijn onderverdeeld in:

- projecten gericht op landschapsverbetering
- projecten gericht op erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden
- projecten gericht op recreatieve voorzieningen
- projecten gericht op doorwerking in gemeentelijk instrumentarium.

Gebruikte afkortingen

VANL: Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Lingestreek

SLG: Stichting Landschapsbeheer Gelderland

I.c.: landschapcoördinator

3.1 PROJECTEN GERICHT OP LANDSCHAPSVERBETERING

L1: Fort De Spees, zichtbaarheid versterken	
Werkzaamheden	- zichtbaarheid De Spees versterken door het plegen van achterstallig onderhoud, beheerplan om overwoekering te voorkomen, onderzoeken mogelijkheden wandel/fietspad langs het monument
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	Camping De Linie, VANL
Begroting	€ 10.000

L2: Linge versterken als landschappelijke drager	
Werkzaamheden	- Aanvullen herinrichtingsplan Boven-Linge door verbreding natuurvriendelijke oevers, begeleidende beplanting, aanleg fiets/struinpaden - Inrichting landschappelijke zone rond Medel door aanleg natuurvriendelijke oevers, plas-drasgebieden, begeleidende beplanting en fiets/struinpaden
Trekker	Waterschap Rivierenland i.s.m. Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	grondeigenaren, Medel-projectorganisatie
Begroting	€ 5.400 (120 uur landschapcoördinator) + budget uit exploitatie Medel

L3: Landschapontwikkeling IJzendoorn e.o.	
Werkzaamheden	<p>Fase 1. Verkenning</p> <ul style="list-style-type: none"> - met beplanting cultuurhistorie nabij overnachtingshavens versterken - landschappelijke inpassing en verbetering beeldkwaliteit bedrijfsgebouwen van de scheepswerf - toegankelijkheid schiereiland Binnenwaard/Nieuwe weg versterken - herstel rabatten in gebied de Runnen, met beplanting Waardweg en bochten in dijken accentueren. - Prins Willemspolder: na eventuele inrichting nevengeul wiel terugleggen en recreatieve verbinding Waalbandijk - Waardweg realiseren. - Binnendijs: natuurontwikkeling (natte graslanden), landschappelijke versterking Leigraaf en zijdwendes en achterkaden - onderzoeken financiering uit 'kostenverhaal nieuwbouw Ochten' en publiek-private samenwerking
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	Rijkswaterstaat, Dekker van de Kamp, VANL, Geldersch landschap
Begroting	€ 21.600 (480 uur landschapscoördinator) in de periode 2010-2013

L4: Waaien in het landschap	
Werkzaamheden	<ul style="list-style-type: none"> - Zichtbaarheid waaien versterken door het plegen van achterstalig onderhoud aan beplanting - Toegankelijkheid van waaien verbeteren - Onderzoeken mogelijkheden aansluiten bij euregionaal wielenproject
Trekker	gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	eigenaren, VANL, SLG, RBT, waterschap Rivierenland
Begroting	Fase 1. Verkenning: € 4.050 (90 uur landschapscoördinator)

L5: Aan de wieg van het waterschap	
Werkzaamheden	Landschappelijke versterking historische kaden en watergangen (o.a. Wüstegraaf en Andelstse Leigraaf), aanleg begeleidende beplanting, natuurvriendelijke oevers, extra bergingscapaciteit, fiets/wandelpaden
Trekker	Waterschap Rivierenland
Betrokkenen	Gemeente Neder-Betuwe, VANL
Begroting	€ 720 (16 uur landschapscoördinator)

L6: Landschappelijke inpassing bedrijventerreinen	
Werkzaamheden	Verbetering van de landschappelijke inpassing van bestaande bedrijventerreinen ten tijde van een herstructurering betrekken bij de planvorming
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	Eigenaren
Begroting	P.M.

L7: Aanleg wegbeplanting op de oeverwallen	
Werkzaamheden	Bij projecten voor herprofilering of aanleg van wegen op de oeverwallen wordt actief gezocht naar mogelijkheden voor de realisatie van wegbeplanting.
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	
Begroting	P.M.

3.2 PROJECTEN GERICHT OP ERFBEPLANTING/HOOGSTAMFRUITGAARDEN

E1: Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden	
Deelproject 1: landschapsdag	
Werkzaamheden	Organisatie van een landschapsdag - t.b.v. het stimuleren van de aanleg van erfbeplanting en hoogstamfruitgaarden door particulieren - t.b.v. bekendheid geven aan natuur- en landschapselementen in Neder-Betuwe aan de gehele bevolking/scholen.
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	ANVL, SLG, Waterschap Rivierenland,
Begroting	€ 3.600 (80 uur landschapcoördinator)

E2: Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden	
Deelproject 2: aanleg hoogstamfruitgaarden	
Werkzaamheden	Begeleiding bij subsidieaanvragen voor hoogstamfruitgaarden
Trekker	ANVL en SLG
Betrokkenen	Gemeente Neder-Betuwe
Begroting	€ 720 (16 uur landschapcoördinator)

E3: Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden	
Deelproject 3: voorlichting via een wervende folder	
Werkzaamheden	Opstellen van een praktische en wervende folder over mogelijkheden van erfbeplanting en streekeigen inrichting van erven
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	ANVL en SLG
Begroting	€ 10.000

E4: Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden	
Deelproject 4: landschappelijke toets bouwplanaanvragen	
Werkzaamheden	- bouwplannen toetsen op landschappelijke inpassing - bij het ontbreken van juridische mogelijkheden initiatiefnemers benaderen met verzoek om inpassing op vrijwillige basis.
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	
Begroting	€ 4.500 (100 uur landschapcoördinator)

3.3 PROJECTEN GERICHT OP RECREATIEVE VOORZIENINGEN

R1: Versterken recreatieve infrastructuur	
Werkzaamheden	Fase 1. Verkenning - dorpsommetje Dodewaard, Kesteren, Ochten, Opheusden onderzoeken - recreatieve verbinding in noordzuid-richting onderzoeken gericht op versterking van het recreatieve netwerk en een betere uitwisseling tussen de kernen binnen de gemeente - mogelijkheden onderzoeken om relicten van de Betuwelinie en de Spanjaardslinie op te nemen in fiets- en wandelroutes. - mogelijkheden onderzoeken voor het toegankelijk maken van waaien en het opzetten van een waaienroute - mogelijkheden onderzoeken van routes langs overige cultuurhistorische elementen - aanvullen struinroute in Waal uiterwaarden Fase 2. Realisatie P.M.
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	RBT, VANL, grondeigenaren
Begroting	€ 20.000 (waarvan € 720/16 uur inzet landschapcoördinator)

3.4 PROJECTEN GERICHT OP DOORWERKING IN GEMEENTELIJK INSTRUMENTARIUM

I1: LOP doorvertalen in bestemmingsplan	
Werkzaamheden	- relicten van Betuwelinie en Spanjaardsdijk beschermen in bestemmingsplan - Waaien beschermen in het bestemmingsplan
Trekker	Gemeente Neder-Betuwe
Betrokkenen	eigenaren, Laanboomcentrum Betuwe
Begroting	€ 20.000

4 PROGRAMMERING

De financiële middelen van de gemeente Neder-Betuwe noodzaken tot het stellen van prioriteiten. De gemeente kiest ervoor een breed pakket aan projecten op te nemen. De daadwerkelijke uitvoering is afhankelijk van het vinden van externe financieringsbronnen in aanvulling op gemeentelijke bijdragen.

Tevens wordt gekozen voor een pragmatische aanpak die mede wordt bepaald door het benutten van kansen die zich ergens spontaan voordoen.

Tot slot zijn er maatregelen die in de visie zijn genoemd maar die worden gerealiseerd door 'werk met werk' te maken. Dit betreft bijvoorbeeld de verbetering van de landschappelijke inpassing van verschillende bedrijfsterrainen of de aanleg van wegbeplanting. Deze maatregelen vinden plaats ten tijde van een herstructurering van het bedrijfsterein of de betreffende weg.

Op de volgende pagina's volgt een schema waarin de planning van de verschillende projecten is opgenomen:

Naam project	begroting	financiering			Planning
		gemeente	provincie	overig	
L1: Fort De Spees, zichtbaarheid versterken	€ 10.540	€ 540 (12 uur l.c.)	75% overige kosten	Particulier: 25% overige kosten	Voorjaar 2010
L2: Linge versterken als landschappelijke drager (fase 1 Verkenning)	€ 5.400 (fase 1)	€ 5.400 (fase 1, 120 uur l.c.)	75% uitvoeringskosten (fase 2)		Fase 1: 2010
L3: Landschapontwikkeling IJzendoorn e.o. (fase 1 Verkenning)	€ 21.600 (fase 1)	€ 21.600 (fase 1, 480 uur/3 jr l.c.)	75% uitvoeringskosten (fase 2)	Kostenverhaal uitbreiding Ochten (fase 2) Kostenverhaal Dekker van de Kamp (fase 2)	Fase 1: 2010-2013
L4: Waaien in het landschap (fase 1 Verkenning)	€ 4.050	€ 4.050 (fase 1, 90 uur l.c.)	75% uitvoeringskosten (fase 2)		Fase 1: 2010-2013
L5: Aan de wieg van het waterschap	€ 720	€ 720 (16 uur l.c.)			Fase 1: 2010-2015
L6: Landschappelijke inpassing bedrijventerreinen	P.M.	P.M.			
L7: Aanleg wegbepanting op de oeverwallen	P.M.	P.M.			
Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden E1: Deelproject 1: landschapsdag	€ 3.600	€ 3.600 (80 uur l.c.)			Voorjaar 2010
Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden E2: Deelproject 2: aanleg hoogstamfruitgaarden	€ 720	€ 720/jr (16 uur l.c.)			Continue
Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden E3: Deelproject 3: voorlichting via een wervende folder	€ 10.000	€ 5.000	50%		Voorjaar 2010
Stimuleren erfbeplanting/hoogstamfruitgaarden E4: Deelproject 4: landschappelijke toets bouwplanaanvragen	€ 4.500	€ 4.500/jr (100 uur l.c.)			Continue

R1: Versterken recreatieve infrastructuur (fase 1 Verkenning)	€ 20.000	€ 20.000 waarvan € 720/16 uur l.c.)	75% ¹		Fase 1: 2010-2011
I1: LOP doorvertalen in bestemmingsplan	€ 20.000	€ 20.000			2010

4.1 BEWAKING VOORTGANG EN EVALUATIE LOP

Het verdient aanbeveling om de doorwerking en uitvoering van landschapsontwikkelingsplan op de agenda te houden, zodat ook een toevoeging van projecten mogelijk is.

Hiertoe wordt de voortgang van de projecten jaarlijks geëvalueerd en wordt de planning zo nodig bijgesteld. Hierdoor blijft het plan actueel. Ook is het van belang om nieuwe ontwikkelingen in het beleidsinstrumentarium en de financieringsmogelijkheden bij te houden en om de paar jaar te actualiseren.

In een regelmatig overleg (1 à 2 maal per jaar) kunnen plannen en initiatieven uit het uitvoeringsprogramma op elkaar worden afgestemd en wordt geïventariseerd welke organisaties aan bepaalde projecten een bijdrage kunnen leveren. Aan dit overleg kunnen de partijen die bij de verschillende projecten zijn betrokken deelnemen, waarbij met name te denken valt aan het Waterschap Rivierenland, de VANL, Stichting Landschapsbeheer Gelderland en het RBT.

¹ De kosten voor projecten die niet direct te maken hebben met de aanleg van natuur- en landschapselementen komen alleen in aanmerking voor subsidie indien zij niet meer dan 20% van het aangevraagde subsidiebedrag uitmaken.

BIJLAGE 1: RELEVANTE SUBSIDIES

RELEVANTE PROVINCIALE SUBSIDIES

Provinciaal meerjarenprogramma 2007-2013 Gelderland

Subsidie voor LOP's, bos- & landgoederen en professionalisering landschapsbeheer (artikel 4.1.1)

Subsidie voor de doorwerking van een LOP door:

- aanleg, achterstallig onderhoud en herstel van natuur- en landschapselementen;
- overige activiteiten, bijvoorbeeld het vergroten van de toegankelijkheid en de belevingswaarden van het landschap;
- achterstallig onderhoud en herstel van voorzieningen op particuliere landgoederen, zoals ten behoeve van vitaliteit en veiligheid van laanbomen van tenminste 60 jaren, herstel laanstructuur, paden, verbindende bruggen, vijvers en kleine recreatieve voorzieningen.
- het opstellen van integrale landgoedvisies op particuliere landgoederen.
- het professionaliseren van landschapsbeheer door samenwerkingsverbanden van agrariërs of grondeigenaren. Te denken valt aan het organiseren en houden van cursussen/voorlichting aan de samenwerkingsverbanden op het gebied van financieel beheer, organisatievormen, projectformulering, nieuwe vormen van natuur- en landschapsbeheer, verbreding.
- ondersteuning van de Stichting Landschapsbeheer Gelderland bij het stimuleren van educatieve activiteiten in het landschap.

De subsidie bedraagt max. 75% van de kosten, met een minimum subsidiebedrag van € 5.000 en een maximum subsidiebedrag van € 200.000.

Maximaal 20% van het subsidiebedrag mag worden benut voor de realisatie van overige activiteiten, niet zijnde aanleg, herstel en achterstallig onderhoud van natuur- en landschapselementen.

Nationale landschappen (artikel 4.3)

Subsidie kan worden verstrekt voor:

Het uitvoeren van projecten ter realisatie van de door Gedeputeerde Staten vastgestelde uitvoeringsprogramma's Nationale Landschappen.

De projecten hebben betrekking op het versterken van karakteristieke landschapsstructuren, cultuurhistorische kenmerken, verbeteren en vergroten van de toegankelijkheid, deskundigheidsbevordering, communicatie, verbetering van routestructuren, versterken van de grondgebonden veehouderij en fruitteelt alsmede de recreatie.

De subsidie bedraagt maximaal 75% van de kosten.

Kennisverspreiding (Artikel 2.2.2.3)

Subsidie kan worden verleend voor:

Het ontwikkelen en houden van cursussen gericht op:

- agrarisch natuur- en landschapsbeheer en groenblauwe diensten
- biologische landbouw, verbreding naar niet-agrarische activiteiten, streekproducten

Voor de organisatie van cursussen: 50% van de subsidiabele kosten met een minimum van € 5.000,- en een maximum van € 15.000,-.

(subsidie volgens dit artikel is alleen van belang als de subsidie voor de uitvoering van LOP's (artikel 4.1.1) niet mogelijk is.)

Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten (Artikel 2.2.2.4)

Subsidie kan verleend worden aan agrarisch bedrijven van minimaal 50 NGE voor:

- investeringen in niet-agrarische activiteiten op landbouwbedrijven, die diversificatie tot doel hebben.
- stimulering van samenwerking gericht op bevordering diversificatie naar niet-agrarische activiteiten.
- collectieve projecten gericht op ketenontwikkeling promotie- en/of marketingactiviteiten (geen individuele aanvragen/projecten).

De subsidie aan ondernemingen bedraagt maximaal 40% van de kosten.

De Europese bijdrage bedraagt 50% van de subsidiabele overheidsuitgaven in het project, met een minimum subsidiebedrag van € 50.000,-

Bevordering toeristische activiteiten (Artikel 3.3.1 POP 313)

Subsidie kan verleend worden aan niet-agrarisch bedrijven voor de ontwikkeling van:

- kleinschalige infrastructuur en voorzieningen zoals informatiecentra en de bewegwijzering ten behoeve van toeristische trekpleisters.
- recreatieve infrastructuur zoals die welke natuurgebieden toegankelijk maakt zoals fiets-, wandel- en vaarroutes en ruiterspaden, met daarbij behorende kleinschalige voorzieningen zoals informatieborden, schuilhutten, fietsenrekken, picknickbanken en overige voorzieningen. De ontwikkeling en/of marketing van toeristische diensten die betrekking hebben op plattelandstoerisme.

De subsidie aan ondernemingen bedraagt maximaal 40% van de kosten.

De Europese bijdrage bedraagt 50% van de subsidiabele overheidsuitgaven in het project, met een minimum subsidiebedrag van € 50.000,-

Leader subsidie

Leader heeft tot doel inwoners van plattelandsgebieden te stimuleren om na te denken en mee te beslissen over de toekomst van hun gebied. Door netwerken van bewoners, groeperingen en overheden op het platteland te creëren of te versterken (publiek-private samenwerking).

Het accent ligt in het westelijk rivierengebied op de volgende thema's:

- landschap
- cultuurhistorie
- water

leefbaarheid met name die van kleine kernen.

De financiering wordt als volgt verdeeld:

35% Europese Unie;

35% provincie/gemeente (fifty-fifty verdeling);

30% private partijen.

De Europese bijdrage bedraagt 50% van de subsidiabele overheidsuitgaven in het project, met een minimum subsidiebedrag van € 15.000,- en een maximum van € 100.000.

WENSELIJKHEID DIVERSIFICATIE

Diversificatie draagt volgens de provincie Gelderland bij aan de verbreding van de plattelandseconomie, de multifunctionaliteit en nieuwe economische expansiemogelijkheden voor individuele agrarische bedrijven, en daarmee aan de versterking van de perspectieven voor bedrijfscontinuïteit van deze agrarische bedrijven. Op gebiedsniveau en in de tijd lopen de argumenten om diversificatie te stimuleren uiteen of gaat het juist om een samenspel van argumenten: In agrarische gebieden onder stedelijke druk is het belang van het stimuleren van diversificatie om de landbouw nieuwe economische perspectieven te geven (ze kunnen niet uitbreiden in areaal), en de cohesie te versterken. De potentie in deze gebieden is groot door de vraag naar diensten en producten vanuit de stad. In gebieden waar intensivering van de landbouw ongewenst is door milieu- en grondgebruikbeperkingen biedt diversificatie nieuwe economische perspectieven. In gebieden waar (vormen van) diversificatie nog beperkt van de grond komt zullen pilots aanjager zijn. Aanbod kan hier ook vraag creëren, de eerste initiatieven zijn het meest risicovol voor de ondernemer. In gebieden waar de werkgelegenheid gering is, of juist erg eenzijdig (agrarisch) gericht is levert diversificatie een bijdrage aan het werkgelegenheidsaanbod. In veel delen van het landelijk gebied is behoefte aan verdere spreiding van de recreatieve druk en vergroting recreatief aanbod om meer het "agrarisch achterland" te benutten, draagt diversificatie aan bij. Ruimte voor maatwerk is gelet op de hierboven geschetste differentiatie, derhalve onontbeerlijk. Doel van de maatregel Het stimuleren van diversificatie naar niet-agrarische activiteiten op

agrarische bedrijven, gericht op het genereren van aanvullende of alternatieve inkomstenbronnen uit niet-agrarische activiteiten. Dit draagt bij aan een multifunctioneel gebruik van het platteland door meer en nieuwe activiteiten. Daarbij draagt het bij aan de verbreding van de economische basis van het agrarisch bedrijf en daarmee van de plattelandseconomie.

BIJLAGE 2: FINANCIERING VAN LANDSCHAP EN RE-CREATIE

Behoud en versterking van landschapswaarden en het beleefbaar maken van landschapswaarden via wegen en paden kost geld. Er zijn subsidies beschikbaar, zoals ILG-gelden, maar deze hebben als nadelen dat ze niet gegarandeerd duurzaam zijn (wanneer de regeling stopt) en dat ze soms ook niet toereikend zijn voor het beoogde doel. Het is dus niet verstandig om te veel afhankelijk te worden van subsidies. Wanneer er naast bestaande subsidies andere, duurzame financieringsmogelijkheden worden gezocht, is het ontwikkelen van een landschapsfonds een mogelijkheid. “Een landschapsfonds is een bundeling van private middelen (van bedrijven en burgers) en publieke middelen (van gemeenten, provincies en waterschappen). Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de verworven middelen ingezet worden voor aanleg of beheer van natuur, landschap of recreatie, daar waar andere subsidiemogelijkheden niet bestaan of niet toereikend zijn. Het landschapsfonds heeft een bestuur dat bestaat uit verschillende partijen, zoals agrariërs, natuurbeschermers, (recreatie)bedrijven en de gemeente. Een landschapsfonds is dus meer dan een pot met geld...”

(zie ook www.nederlandmooi.nl)

Als extra voordeel van een landschapsfonds wordt gezien, naast een grotere landschapskwaliteit, dat het meer betrokkenheid van burgers, bedrijven en andere ondernemers bij natuur en landschap oplevert. Daaruit voort vloeit een directer contact tussen partijen onderling en wederzijds begrip.

DOEL LANDSCHAPSFONDS

Het realiseren van een duurzame financiering die de kwaliteit en diversiteit van het landschap van Neder-Betuwe op de lange termijn kan garanderen door ondersteuning van aanleg en beheer. Duurzaam is in dit verband zowel sociaal, ecologisch als economische duurzaam!

Geld genereren

Er zijn verschillende mogelijkheden om gelden te genereren om het landschapsfonds te vullen.

Sponsoring: Bijdrage (financieel of in natura) van bedrijven aan het fonds of een organisatie voor natuur- en landschapsbeheer in ruil voor een tegenprestatie (publiciteit, ontvangst bedrijfsrelaties, gratis lidmaatschap etc. ...)

Adoptie: Mogelijkheid voor burgers of organisaties om een landschapsgoed (onderhoud van een knotwilg, houtwal of behoud weidevogels) te adopteren.

Rood voor groen: Groene publiek-private samenwerking die intensief samenwerking vraagt tussen bedrijven en de overheid in een specifiek project. Sterke functies betalen zwakke functies. Financiële risico's worden gespreid over de partijen.

Ontwikkelingstax: Bedrijven, projectontwikkelaars, huizenbezitters en andere grondgebruikers dragen een deel van de winst die zij met de grond maken af voor natuur en landschap.

Overheidsgelden: Centrale sturing van de middelen die de verschillende overheden hebben om natuur- en landschapsbeheer te financieren.

Streekproducten en arrangementen: Opslag op streekproducten en arrangementen. Afnemers investeren zo dus direct in de omgeving.

Publieksacties: Werven van middelen bij het grote publiek, zoals collectes, direct mailings, loterijen, radio- en tv-acties.

Giften en legaten: Gift (fiscaal aftrekbaar) van een burger zonder tegenprestatie.

Gemeentelijk grondbedrijf: Een deel van overblijvende middelen uit grote projecten kan structureel bestemd worden.

Grijs voor groen: Een deel van de gelden voor wegeaanleg kan ter compensatie worden gestort in het landschapsfonds.

Project landschapsfonds

Voor het instellen van een landschapsfonds kan, in het verlengde van dit LOP, een aparte werkgroep opgericht worden. Deze werkgroep richt zich op de uitwerking van duurzame financieringsmogelijkheden. Het project landschapsfonds zou dan mee kunnen doen in het uitvoeringsprogramma.

Voorbeelden elders

Er zijn voorbeelden van dergelijke initiatieven op verschillende locaties in Nederland, zoals het regionaal fonds van het LOP Ooijpolder, Duffelt en Groesbeek. Van de kennis en expertise van bestaande initiatieven kan uiteraard volop gebruik gemaakt worden. Ook in het nationaal landschap van het Emland is een landschapsfonds opgericht.

WRO EN FINANCIERING VAN LANDSCHAP EN RECREATIE

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) biedt mogelijkheden om de kosten voor de realisatie van natuur- en landschapselementen of recreatieve infrastructuur gedeeltelijk te verhalen op nieuwe bouwprojecten binnen de gemeente, mits deze mogelijkheden worden uitgewerkt in een structuurvisie. De opbrengsten kunnen ten goede komen aan een landschapsfonds.

Er wordt onderscheid gemaakt in bovenplanse kosten en ruimtelijke ontwikkelingen.

Bovenplanse kosten

Bovenplanse kosten zijn kosten voor maatregelen die door de gemeente worden gerealiseerd en rechtstreeks verband houden met een bouwproject. Te denken valt bijvoorbeeld aan ontsluitingswegen (waaronder fiets- en wandelpaden), waterberging of compensatiegroen die noodzakelijk zijn vanwege het bouwproject. Deze kosten dienen in een exploitatieplan voor het bouwproject opgenomen te worden. In relatie tot het LOP zijn bovenplanse kosten mogelijk te verhalen bij een uitbreiding van stedelijk gebied waarbij kosten voor landschappelijke inpassing, waterberging en lokale ommetjes worden opgevoerd.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Kosten voor de realisatie van natuur- en landschapselementen of recreatieve infrastructuur kunnen ook als kosten voor 'ruimtelijke ontwikkelingen' ten laste worden gebracht aan bouwprojecten. In dat geval wordt in een overeenkomst met een initiatiefnemer bepaald dat een financiële bijdrage moet worden geleverd aan de realisatie van natuur- en landschapselementen of recreatieve infrastructuur. Er hoeft geen aantoonbaar verband te zijn tussen de bouwinitiatieven en de ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor kosten in rekening worden gebracht.

Als voorwaarde voor het vragen van bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen geldt dat deze ruimtelijke ontwikkelingen moeten zijn benoemd in de structuurvisie. De gevraagde bijdrage zal qua omvang altijd in verhouding moeten staan tot het betreffende bouwproject.

In relatie tot het LOP kan gedacht worden aan bijdragen voor de aanleg van wegbepanting, de realisatie van ommetjes of fiets- en wandelpaden, de aanleg van natuur langs de Linge of andere ontwikkelingen die gefinancierd worden uit het landschapsfonds.

Bij het opstellen van een gemeentelijke structuurvisie zal op het verhalen van bovenplanse kosten en kosten voor ruimtelijke ontwikkelingen in worden gegaan.